

כן, אתה פראייר. אז מה?

לוחם יקר

משום כך זכאי החייל הקרבי לציון מיוחד, וזקוק לו. אין הוא מקבל טובות-הנאה מיוחדות, אלא להיפך. אבל הוא צריך לקבל מעמד מיוחד. מעמד מסורי, גלוי וכולטילעין. סכרתי כך לפני 38 שנים, ואני סבור כך גם היום.

זכאי החייל הקרבי לכך שבילכתו ברחוב, בהיכנסו לחדר, בהופיעו בכל מקום ומול כל אדם, יידעו הכל: הנה חייל קרבי!

לא רק כומתה האומרת שהוא שייך לחטיבה לוחמת, אלא לסימן האומר שהוא-הוא עצמו לוחם הינה. כשם שכנפי-הצניחה אינן אומרות שהאישי שייך לחטיבת-צנחנים (וגם שם הוא יכול כהחלט להיות ג'ובניק) אלא שהוא עצמו צנחן. החייל המחרף את נפשו וזכאי לציון כזה, והציבור אשר למענו אמור האיש להשליך את חייו מגדר חייב לכבד את הציון ולהתייחס אל בעליו בכבוד הראוי.

שאם לא כן, יילך ויתמעט מוספר הפרייארים, וראשם יהיה יותר ויותר קטן, וביום פקודה לא יהיה מי שיופקד, ועל מי לפקד.

כלי הפראיירים האלה, אין צבא. וכלי צבא אין למדינה קיום בעיתות מילחמה ובעיתות שלום, לא כמדינה לאומנית ושוחרת-סיפוח ולא כמדינה רורפת-צדק ושוחרת-שלום.

אדם כזה, תוך כמה שבועות של לחימה משתחררת היחידה הלוחמת מכל האנשים שליכם אינו כלחימה, ואלה משתחררים ממנה ומוצאים להם ג'ובים. האמנתי תמיד שזהו תהליך בריא, לטובת היחידות הלוחמות עצמן.

אחרי תקופת-מה של לחימה מורכבת כל היחידות הלוחמות ממתנדבים אמיתיים — אף שרובם אינם מודעים לכך, והיו דוחים בשתי ידיים את הטענה שהם נמצאים ביחידה מפני שהם רוצים בכך.

א זילזלנו, כמוכון, בתפקידיהם של החיילים הלא-קרביים.

כל חייל קרבי יודע שהוא אך חודר-החנית של

כן, הרגשנו כמו פראיירים!
הרגשנו שאנחנו, המטומטמים, יצאנו לעצור את האוייב בשארית כוחותינו, שנאחנו בארמה בצפורנינו ממש (והרכה יותר נשק לא היה לנו אז) — והנה קם בעורף, מאחורי גבנו, צבא שלם וגדול ומפואר, הצוחק מאיתנו.
בזמן שאנחנו היינו עסוקים בחזית, קמו המוני צל"לים (צל"ל — צריר-לדעת-להסתדר, כסלנג של הימים ההם) וחילקו ביניהם את הצבא ואת המדינה כולה, מילאו משרדי-ממשלה ומטות צבאיים, הפכו מנהלים וקצינים — וכך קמה מדינה שאינה לרוחנו, וצבא שאינו מבטא את רוח החזית.

(המאבק שהתמקד לאחר-מכן סביב הסיסמה "פירוק הפלמ"ח" ביטא במידה רבה את העימות הזו בין חזית ועורף, בין החיילים הקרביים, שינקו את השראתם מן הפלמ"ח, ובין הביורוקרטיה

אני מזדהה לגמרי עם החייל הקרבי, שהת-לונן בראיון אנונימי על מעמד החיילים הלוחמים בצה"ל, ושגרם לרמטכ"ל להשיב במכתב משוכפל חסרת-קרים ללוחם היקר.
אני מרגיש כמו פראייר, אמר אותו חייל אלמוני.
כצה"ל מרפרים את דרכו של הג'ובניק, נותנים לו קידום, דרגות, טובות-הנאה, ואילו החייל הקרבי נשאר רפוף.
ליבי, ליבי איתו.

רגשתי בדיוק כמוהו בימים הראשונים הראשונים של צה"ל, לפני 38 שנים.
משמע, שזם דבר לא השתנה. מה שהרגישו לוחמי מילחמת-העצמאות מרגישים עתה לוחמי מילחמת-הלבנון.
ויתכן שכך מרגישים גם לוחמים בצבאות אחרים, במיוחד ובמערב.
ואולי הרגישו כך תמיד, מאז ימי הפאלאנקס היווני והלגינות של רומא.

אני זוכר את ההרגשה הזאת היטב. היינו באים לכמה שעות בתל-אביב, מלוככים ופרועים, והיינו נתקף לים כאן בצבא שלם של ג'ובניקים, מי צוחצחים ונוצצים, שנראו כאילו יצאו זה עתה מאמבטיה מבושמת.

כבר צברנו אז כמה חודשים טובים של לחימה בלתי-פוסקת. הקרבות המרים על הכניש לירושלים. המאבק הנואש לעצירת הצבא המצרי שעלה על תל-אביב. קרבי-האיתנים על נגבה ובנותיה.

החיילים בחזיתות האחרות — חיות הנגב, לוחמי הגליל, מגיני ירושלים — הרגישו בדיוק כמוני.

כל אחד מאיתנו הרגיש שהוא הקיום את המדינה. וזילזלנו צדקנו.

היינו אז מתי-מעט. ברחובות תל-אביב היו מודקות מודעות שהכריזו כי "כל הארץ חזית, כל העם צבא" — אך אל החטיבות הלוחמות הגיע רק רום רליל של אנשים.
אני מעריך שבכל רגע של מילחמת-העצמאות לא היו בכל היחידות הקרביות גם יחד יותר מעשרת אלפים לוחמים בפועל.
כמהלך הקרבות הידרלו השרות. הם התמלאו עקשנות בעולים חדשים, שבאו ישר מן האוניות — אנשי מח"ל מארצות המערב, אנשי גח"ל ממארוק ומתורכיה ומלוב. (אז החלה האפליה העדתית המובהקת, אך רק מעטים הבחינו בכך.)

החזיתות זעקו לירידים לוחמות, ואילו בערים היה מצוי צבא שלם, הרבה יותר גדול, של ג'ובניקים מכל הסוגים. צעירים שידעו להסתדר, שזוטרים צבאיים שאיימו לעצור אותנו בשל הופעתנו המרדשלת, קציני-תברות וספורים-צבאיים, אנשים שרצו להיות בבית.

ה הרגיו אותנו. ריברנו על כך בלי טוף. אך עוד יותר הרגיו אותנו ההרגשה שהג'ובניקים האלה הפכו מלכי צה"ל.
הגענו העירה, טואים מרופטים, הלכנו לבקר את הנערה שהשארנו מאחורינו, שעליה חלמנו בלילות וריברנו בימים — ומצאנו אצלה קצין טרי ורענו, בעל דרגות מבהיקות, שתפס איזשהו ג'וב בבית-הרומנו. (בית-הרומנו, בדרך יפו תל-אביב, היה מרכז של כל מיני משרדים צבאיים.) החתיכה שלנו הסתכלה בו בהערצה, ואנחנו ידענו שאנחנו כבר "לא במקום".

חיילים קרביים: אהבת המולדת! גאווה-היחידה! הרגשת השייכות

מכונה גדולה. מאחורי כל חייל קרבי, כך נאמר, עומדים כדיוכ חיילים אחרים. הם מספקים לו את הנשק, את האוכל, ואת מאה ואחר השרותים אשר בלעדיהם אין היחידה הלוחמת יכולה כלל לתפקד.

המכונאי הדואג לתקינות מטוס-הקרב, איש-המוסק המתחזק את הטנק, האפסנאי, הטבח, הרופאים והאחיות בבית-החולים, אנשי התיכונן וההדרכה, הפקידה במטה החטיבה — כל אלה ורבים-רבים אחרים חיוניים לתיפקוד הצבא. ואם הם עושים את מלאכתם נאמנה, הם זוכים בהערכתם ובאהבתם של החיילים הקרביים.

שהכל יידעו כי הם קיימים למען החייל הקרבי, ושהחייל הקרבי חשוב מהם.

כי החייל הקרבי רובץ בלילות כשדה, כשהם חוזרים אל מיטותיהם הנוחות.
כי החייל הקרבי ווחל על הארץ בנוץ, ומתבשל בטנק, ומטפס על הגבעות כגשם ובשרב, בשעה שהם ממלאים את תפקידיהם בתנאים הרבה יותר נוחים.

ובעיקר: החייל הקרבי מסכן את עורו. הכל ממלאים את תפקידיהם החשובים נאמנה, והכל שווים — עד לרגע הגדול שבו נשמעת הקריאה "אחריי!" ואז החייל הקרבי הרגלי מתרומם מן הארץ וזונק קדימה, וחבריו בטנק, בים ובאוויר שועטים אל האש, והקובה מתכונצת בפחד, ואנשים נפצעים ונהרגים, ומישהו צועק "חובש!", וכל חייל נמצא לבדור-לברו מול פני המוות.

למען הרגע הזה קיים הצבא כולו, וזהו רגעו של החייל הקרבי, ושלו בלבד.

עיד כאן אני תומך בכל לב בטרוניותיו של אותו חייל קרבי אלמוני, שדבריו עוררו את זעמו של הרמטכ"ל.

אך מכאן והלאה אני תומך בדבריו של הרמטכ"ל, משה לוי, אף שהייתי בוודאי מנסח את המיתכב ל"לוחם היקר" בצורה קצת אחרת. מושיה-רוחצי אומר, למעשה, ששכרו האמיתי של החייל הקרבי הוא עצם היותו חייל קרבי. וזה נכון.

מה מושך אדם ליחידה קרבית? מה ממריץ אותו לעשות את הדבר הנוגד ביותר כל אינסטינקט אנושי, לסכן את חייו למען אחרים? מה מחזיק אותו ביחידה קרבית בתנאים קשים, ולעיתים קרובות בלתי-נסבלים?

אהבת המולדת? האמונה בצדיקת העניין שהוא אמור להגן עליו? גאווה היחידה? אי-הרצון לבגוד בחבריו? כמיהה בלתי-מודעת לסכנה? הרצון לבחון את עצמו ולהוכיח את עצמו, ושיכרו-החוששים כאשר הוא חש שהתמודד עם הסכנה והפחד ויכול להם?

כל זה ביהו.

יש אהבת-מולדת, ויש האמונה בצדיקת-העניין. ולכן, פשע נורא הוא לשלוח חיילים קרביים למילחמה כשאין אמונה כזאת — ואכן היה זה פשע לשגר אותם למילחמת-הלבנון, ובמיקרה קיצוני של הרגשה שהמילחמה אינה צודקת, ושהתפקיד משפיל ומבזה. חייל קרבי זכאי וצריך לסרב, אחרת יישמש הבסיס המוסרי מתחת לרגליו.)

אך גאווה היחידה אינה חשובה פחות. הרגשת השייכות לחבורה מובחרת, מיוחדת-במינה, שקולה כנגד כל ההטבות וההנאות שיש לג'ובניקים בעורף.

אחזות-הלוחמים היא הרגשה נהדרת, ואין כמוה.

אין רומה לתוויה הקרבית. עברתי אותה כנעוריי, במילחמה שהיתה מילחמת אינ-ברירה ושאישי מאיתנו לא פיקפק אז בצדיקתה.

כאשר יצאתי מן המילחמה ההיא, לא הייתי אותו האדם שבכנס אליה. ינקתי ממישפת החברים הרעים. למדתי את מוראות המילחמה, ראיתי מוות ושכול, פציעה וגסיסה, והחלטתי להקדיש את שארית חיי לרדיפת-השלום. כל חייל קרבי יודע למה אני מתכוון.

אך לא הצטערתי מעולם, ולוא גם לרגע-קט, על כך שהייתי חייל קרבי.
נכון, הייתי פרייאר. אז מה?